

Sygn. akt II Ca 1175/22

II Cz 475/22

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2023 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SO Mariusz Broda

Sędziowie: SO Teresa Strojnowska, SO Bartosz Pniewski

Protokolant: Sekr. sąd. Monika Dudek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 maja 2023 r. sprawy

z wniosku B. S.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L., M. S. (1),

I. S. (1)

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Skarżysku - Kamiennej

z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt I Ns 567/20

oraz na skutek zażalenia uczestników M. S. (1) i I. S. (1)

od zawartego w punkcie III (trzecim) postanowienia Sądu Rejonowego w Skarżysku – Kamiennej z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt I Ns 567/20 – w przedmiocie kosztów postępowania

postanawia:

1. sprostować omyłkę pisarską w postanowieniu Sądu Rejonowego w Skarżysku – Kamiennej z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt I Ns 567/20, w ten sposób, że ostatniemu jego punktowi nadać oznaczenie „4.” zamiast „3.”;

2. zmienić zaskarżone postanowienie:

a) w punkcie 1 (pierwszym) w całości i ustanowić na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L., na nieruchomości położonej w S., stanowiącej działkę gruntu o numerze ewidencyjnym (...), mającej urządzoną księgę wieczystą (...), służebność przesyłu dla linii (...) - w przebiegu pasa gruntu, oznaczonego na mapie, sporządzonej przez biegłego geodetę W. C. (1) w dniu 28.03.2023 roku, przyjętej do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w Starostwie Powiatowym w S., za numerem (...), punktami (...), o powierzchni 626 m⁽²⁾, która to służebność polega na prawie korzystania przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w L. z opisanej wyżej nieruchomości w zakresie eksploatacji, konserwacji i utrzymania posadowionych tam urządzeń przesyłowych będących

własnością (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L., tworzących linię energetyczną (...) i w tym celu wejścia oraz wjazdu na tą nieruchomość dla podjęcia i wykonania tego rodzaju czynności oraz na obowiązku znoszenia przez każdorazowych właścicieli tej nieruchomości istnienia tych urządzeń przesyłowych oraz opisanych wyżej zachowań (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. w związku z eksploatacją i utrzymanie urządzeń przesyłowych – za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 49 667, 57 (czterdzieści dziewięć tysięcy sześćset sześćdziesiąt siedem 57/100) złotych, płatnym w terminie do dnia 30 maja 2023 roku, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności;

b) w punkcie 3 (trzecim) w całości i odstąpić od obciążania (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. kosztami sądowymi;

3. oddalić apelację w pozostałej części;

4. oddalić zażalenie.

5. orzec, że B. S., I. S. (1), M. S. (1), (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L. ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w postępowaniu apelacyjnym;

6. zasądzić od B. S. i I. S. (1) na rzecz (...) S.A. z siedzibą w L. po 225 (dwieście dwadzieścia pięć) złotych tytułem kosztów postępowania zażaleniowego;

7. nakazać pobrać od:

a) B. S. kwotę 810,56 (osiemset dziesięć 56/100) złotych

b) I. S. (1) kwotę 810,56 (osiemset dziesięć 56/100) złotych

c) (...) S.A. z siedzibą w L. kwotę 1621,12 (jeden tysiąc sześćset dwadzieścia jeden 12/100) złotych

na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach, tytułem kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt II Ca 1175/22; II Cz 475/22

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27.04.2022 r. Sąd Rejonowy w Skarżysku – Kamiennej:

- w pkt 1 - ustanowił na rzecz (...) S. A. z siedzibą w L. służebność przesyłu na nieruchomości składającej się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), położonej w S. przy ulicy (...), dla której w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Skarżysku- Kamiennej jest prowadzona księga wieczysta numer (...), w zakresie pasa gruntu znajdującego się na wyżej opisanej nieruchomości, oznaczonego kolorem zielonym na szkicu geodety W. C. sporządzonym w dniu 9 listopada 2019 roku oraz (w zakresie wskazanym na w.w. szkicu kolorem zielonym) linią beżową, na mapie sporządzonej przez geodetę uprawnionego W. C. przyjętej do Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego Starosty (...) w dniu 31 lipca 2019 roku za numerem (...), obejmującym pas gruntu na działce (...) usytuowany wzdłuż granicy z działką (...) na długości 49,42 m ,przy czym przy ul. (...), posiadający szerokość 12,45m, zaś w głębi działki, w odległości 49,42 m od (...), o szerokości 2,51m oraz pasem gruntu biegnącym w poprzek opisanej powyżej nieruchomości, usytuowanym w linii zasiedzianej służebności dotyczącej linii S.-B., w odległości 47,21m od ul. (...) pasem szerokości 12,58m, zaś w granicy z działką (...) pasem o szerokości 13,40 m , polegającą na:

a/ znoszeniu przez każdorazowych właścicieli działki nr (...), opisanej powyżej, istnienia na powierzchni tej nieruchomości oraz w przestrzeni nad i pod jej powierzchnią urządzeń przesyłowych oraz ich instalacji w postaci linii energetycznej (...) oraz słupów je podtrzymujących,

b/ prawie wstępu osób i wjazdu odpowiednim sprzętem lub transportem w celu wykonywania czynności eksploatacyjnych, remontowych lub modernizacyjnych tych urządzeń przesyłowych oraz ich instalacji z zachowaniem należytej ostrożności i obowiązkiem naprawienia wszelkich szkód powstałych w wyniku wykonywania tych czynności,

b/ obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowych właścicieli nieruchomości od dokonywania na opisanym wyżej pasie gruntu zabudowy, nasadzeń wysokopiennych drzew i krzewów, korzystania z urządzeń mechanicznych w odległości mniejszej niż 5,00 metrów od każdego ze skrajnych przewodów opisanej wyżej linii energetycznej

za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 50.573 zł (pięćdziesiąt tysięcy pięćset siedemdziesiąt trzy złote) płatnym przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w L., na rzecz I. S. (1) i M. S. (1) solidarnie w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się postanowienia kończącego postępowanie w sprawie niniejszej wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w stosunku rocznym na wypadek uchybienia temu terminowi płatności;

- w pkt 2 - w pozostałej części wniosek oddalił;

- w pkt. 3 nakazał pobrać od uczestnika (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Skarżysku –Kamiennej) kwotę 5.337,05 zł (pięć tysięcy trzysta trzydzieści siedem złotych 05/100) tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa;

- w pkt. 3 - orzekł, że w pozostałym zakresie uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd pierwszej instancji w pisemnym uzasadnieniu tej treści rozstrzygnięcia wskazał, co następuje:

W dniu 6 lutego 2017 roku do Sądu Rejonowego w Skarżysku-Kamiennej wpłynął wniosek B. S. o ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu obciążającej nieruchomość wnioskodawczyni stanowiącej działkę nr (...), w miejscowości S., obręb B., gmina S., województwo (...), numer księgi wieczystej (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej V Wydział Ksiąg Wieczystych na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (...) S.A. z siedzibą w L., której treścią jest:

1. znoszenie prawa wstępu, posadowienia, utrzymania linii elektroenergetycznej nadziemnej średniego napięcia 15kV, o łącznej deklarowanej długości 249 mb, powierzchnia pasa technologicznego zajętego przedmiotowymi urządzeniami wynosi 1 145,40 m² oraz powierzchnia pasa technologicznego trwale wyłączona z użytku (powierzchnia pod słupem) 59,79 m²,

2. znoszenie używania i korzystania z pasa gruntu o powierzchni 1 205,19 m² stanowiącej pas technologiczny zajęty urządzeniami opisanymi w pkt I ppkt 1 oraz

3. prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych

za jednorazowym wynagrodzeniem za ustanowienie służebności w wysokości 60 259,49 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wydania postanowienia do dnia zapłaty, płatnego w terminie 7 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia. Ponadto wnioskodawczyni wniosła o zasądzenie od uczestnika na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych

W odpowiedzi na wniosek uczestnik (...) S.A. w L. wniósł o jego oddalenie w całości. W szczególności zakwestionował: żądanie wniosku co do zasady; wskazaną przez wnioskodawczynię powierzchnię zajęta pod budowę urządzeń przesyłowych oraz wysokość żądanego przez B. S. wynagrodzenia.

Uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w odniesieniu do należących do niego trwałych i widocznych urządzeń energetycznych, posadowionych na nieruchomości należącej do wnioskodawczyni – działce nr (...), położonej w S., obręb B., objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej V Wydział Ksiąg Wieczystych:

- dla linii elektroenergetycznej średniego napięcia relacji (...) - najpóźniej z dniem 26 czerwca 2007 roku na rzecz Zakładów (...) S.A.,
- w odniesieniu do odcinka linii energetycznej średniego napięcia (...) - najpóźniej z dniem 1 lipca 2000 roku na rzecz Zakładów (...) S.A.

Domagał się również zasądzenia od wnioskodawczyni kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2020 roku Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej oddalił wniosek (pkt 1), odstąpił od obciążenia wnioskodawczyni B. S. nieuiszczonymi kosztami postępowania na rzecz Skarbu Państwa (pkt 2) oraz orzekł, że uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt 3).

Na skutek apelacji wnioskodawczyni B. S. od ww. postanowienia, Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z dnia 13 listopada 2020 roku uchylił zaskarżone postanowienie: w punkcie 1 (pierwszym) w części obejmującej oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, wyznaczonej przebiegiem napowietrznej linii elektroenergetycznej (...) w zakresie, w jakim jest ona zlokalizowana na nieruchomości stanowiącej działkę o nr ew. (...), położonej w S.; w punktach 2 (drugim) i 3 (trzecim)

w całości i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej. Sąd Okręgowy oddalił apelację w pozostałej części.

Po przekazaniu sprawy Sądowi Rejonowemu w Skarżysku-Kamiennej do ponownego rozpoznania we wskazanym wyżej zakresie, na rozprawie w dniu 19 marca 2021 roku pełnomocnik uczestnika (...) S.A. z siedzibą w L. wniósł o oddalenie wniosku w całości.

Postanowieniem z dnia 4 czerwca 2021 roku Sąd dopuścił do udziału w sprawie w charakterze uczestników I. S. (1) i M. S. (1) – nowych właścicieli nieruchomości obejmującej działkę o nr ew. (...) położonej w S..

Na rozprawie w dniu 8 października 2021 roku wnioskodawca poparł wniosek, zaś pełnomocnik uczestnika wniósł o oddalenie wniosku.

W piśmie, które wpłynęło do tegoż Sądu w dniu 18 marca 2022 roku pełnomocnik uczestnika (...) S.A. z siedzibą w L. z daleko posuniętej ostrożności, w przypadku uznania przez Sąd, iż wnioskodawcom należy się wynagrodzenie w wysokości wyliczonej przez biegłą w opinii uzupełniającej, wniósł o zasądzenie wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości w pasie służebności przesyłu w kwocie 16 080 zł z wyłączeniem kwoty za obniżenie wartości nieruchomości z tytułu posadowienia urządzeń elektroenergetycznych.

Sąd Rejonowy ponownie rozpoznając sprawę, w wskazanym wyżej zakresie, ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie umowy o dożywocie zawartej w dniu 10 lutego 2020 roku właścicielami nieruchomości obejmującej działkę o nr ew. (...) położonej przy ul. (...) w S. zostali M. S. (1) i I. S. (1) na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej.

Działka o nr ew. (...) ma kształt zbliżony do prostokąta i jest zabudowana domem mieszkalnym i budynkami wielofunkcyjnymi (łącznie czterema budynkami). W przedniej części (od strony południowej) graniczy z działką nr (...), stanowiącą na tym odcinku fragment drogi publicznej – ulicy (...) w S.. W tylnej części graniczy z rzeką B.. Wjazd na teren nieruchomości urządzony został w prawej części działki, tj. od strony granicy z działką nr (...).

Teren, na którym zlokalizowana jest działka, nie jest obecnie objęty ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Istnieje natomiast miejscowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Uchwała Nr XXIII/57/2008 Rady Miasta S. z 29 maja 2008 roku w świetle której teren działki jest przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną (do 85 m od drogi), w dalszej zaś części stanowi tereny zieleni dolinnej.,

Przez nieruchomość przebiegają - obok siebie w początkowym odcinku - dwie linie elektroenergetyczne 15 kV będące własnością uczestnika:

- w zachodniej części działki, przy ogrodzeniu linia (...) – napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia relacji (...), zmieniająca kierunek przebiegu z kierunku północ – południe na kierunek wschodni, na wysokości około 1/3 długości działki, tj. na wysokości drugiego z budynków (patrząc od strony ulicy (...)) i krzyżująca się w tym miejscu z linią nr(...); na działce posadowiony jest należący do tej linii jeden słup energetyczny,
- w zachodniej części działki, pomiędzy ogrodzeniem, linią (...), a zabudowaniami, linia (...) – napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia relacji (...), kierunek przebiegu osi linii zbliżony jest do kierunku północ – południe. Do instalacji tej należą dwa słupy posadowione na działce nr (...) oraz przewody energetyczne.

Linia (...), nosząca pierwotnie nazwę (...) została wybudowana w latach 50-tych ubiegłego wieku. Po przebudowie urządzeń, odbiorze robót i przyjęciu w skład majątku i do eksploatacji, linia ta funkcjonuje od 30 czerwca 1970 roku i jest wykorzystywana do dystrybucji energii elektrycznej. Obecnie linia ta nosi nazwę (...). Urządzenia głównego punktu zasilania przedmiotowej linii elektroenergetycznej średniego napięcia zostały posadowione na nieruchomości położonej przy ul. (...) w S., dla której jest urządzona księga wieczysta (...), pozostającej w użytkowaniu wieczystym (...) S.A. – na podstawie decyzji Wojewody (...) z 26 września 1995 roku, stwierdzającej nabycie z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 roku przez poprzednika prawnego, Zakład (...) w S. prawa użytkowania wieczystego gruntu Skarbu Państwa, tj. wskazanej nieruchomości. Linia elektroenergetyczna – (...) w pierwszym swoim odcinku, stanowi rozpięte przewody w linii przebiegającej na kierunku południe – północ, przy czym z jednej strony przewody te są zawieszane na słupie, zlokalizowanym poza nieruchomością wnioskodawczyni – za ulicą (...). Drugi punkt podparcia dla tego odcinka przewodów linii energetycznej (tj. od strony północnej) stanowi już betonowy słup (tzw. słup „narożny”, oznaczony na mapie bieglej M. S. (2) pkt 1-5-6 (k. 181)), zbudowany z trzech odnóg, usytuowany już na nieruchomości wnioskodawczyni. Z kolei od tego punktu w kierunku północno – wschodnim biegnie kolejny odcinek zawieszonych przewodów, przy czym drugi punkt ich podparcia stanowi słup, ale także znajdujący się już poza nieruchomością wnioskodawczyni. Przebieg linii elektroenergetycznej (...) na pierwszym odcinku przebiegającym wzdłuż granicy nieruchomości wnioskodawczyni i nieruchomości sąsiadującej

z nią od strony zachodniej (działka nr (...)), począwszy od punktu przecięcia granicy nieruchomości wnioskodawczyni z ul. (...), w kierunku północnym aż do ww. słupa narożnego pozostawał niezmienny. Słup w granicy – posadowiony w 1970 roku – istniał, aż do jego wymiany na betonowy, przy czym przebieg linii energetycznej na tym odcinku (od ul. (...) do miejsca lokalizacji obecnego betonowego – narożnego słupa) nie uległ zmianie.

W 2010 roku uległ zmianie przebieg tej linii energetycznej na drugim odcinku, tj. od narożnego słupa i zaczął przebiegać tak jak wygląda to obecnie, czyli „w poprzek działki”, a więc w kierunku północno – wschodnim. W związku z bliskim położeniem rosnących świerków doszło m.in. do zwarcia instalacji elektrycznej. Przewody elektryczne znajdują się blisko balkonu budynku mieszkalnego na działce. Zmiana przebiegu linii na tym odcinku była związana z przebudową infrastruktury drogowej (budowa drogi (...)) oraz zmianą położenia słupa energetycznego na działce sąsiedniej (czyli tej położonej na wschód od działki wnioskodawczyni), w wyniku czego po rozpięciu przewodów,

w oparciu o takie punkty podparcia (z jednej strony wskazany już słup narożny na działce wnioskodawczyni, a z drugiej pozostający w nowym położeniu słup na działce sąsiada) przewody napowietrznej linii energetycznej zbliżyły się do budynku mieszkalnego na działce wnioskodawczyni na taką odległość, że można dosięgnąć do nich z balkonu ręką. Betonowy narożny słup został zainstalowany w już wcześniej istniejącej linii (na kierunku południe – północ), wyznaczonej jeszcze przez położenie poprzedniego drewnianego słupa, tj. stanął w jego miejscu, a nowy przebieg przewodów na odcinku od tego słupa w kierunku północno – zachodnim, w bardzo bliskiej odległości od domu był efektem uprzedniego „rozpięcia” przewodów i założenia ich od tego nowego betonowego – narożnego słupa do słupa w nowym położeniu, jaki został posadowiony na działce sąsiadującej z działką wnioskodawczyni od strony wschodniej.

Przez cały okres eksploatacji zarówno poprzednik prawny – zmarły mąż B. S. jak i ona sama nie utrudniali pracownikom zakładu energetycznego korzystania z ich działki, w celu konserwacji, usunięcia usterek, wycinki zbliżających się do linii konarów drzew czy kontroli urządzeń elektro–technicznych. Przebieg linii elektroenergetycznej powoduje ograniczenia w sposobie korzystania przez wnioskodawczynię i jej następców z nieruchomości – zwłaszcza w sposobie jej zagospodarowania.

(...) ochronna dla linii napowietrznej to obszar znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie linii energetycznej i wyłączony z jakiegokolwiek użytku, w celu zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia przed działaniem pola elektrycznego, elektromagnetycznego oraz uchronienia przed następstwami awarii takich sieci, na którego obszarze nie jest dopuszczalna jakakolwiek zabudowa i na obszarze którym nie powinny być wykonywane żadne prace. (...) ochronna dla linii napowietrznych 15 kV przebiegających przez działkę (...) wynosi 5 m, licząc w poziomie od skrajnych przewodów linii po obu stronach.

Z kolei pas technologiczny konieczny jest dla prawidłowej obsługi linii elektroenergetycznej i jej urządzeń, zapewniając przedsiębiorstwu przesyłowemu możliwość dokonywania przeglądów okresowych, konserwacji linii, jej modernizacji czy usuwania usterek. W szczególności służy zapewnieniu pracownikom przedsiębiorstwa swobodnego dostępu (wraz z niezbędnym sprzętem, w tym również ciężkim) do urządzeń elektroenergetycznych. Pas technologiczny zawiera się w strefie ochronnej. Jednakże usytuowanie na działce nr (...) słupów (...) 12 powiększa strefę ochronną o 1,85 m z każdej strony. Optymalnym z punktu widzenia bezpieczeństwa ludzi, zgodnym jednocześnie z przepisami prawa – Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych byłoby utworzenie strefy ochronnej, pasa o łącznej szerokości 13,70 m (wg wyliczenia $2 \times /5m + 1,85m/$). Licząc natomiast w poziomie – od osi linii napowietrznej – pas ten wynosi po 6,85 m po każdej ze stron linii 15 kV.

Jednakże zgodnie z normą (...) istnieje możliwość wzniesienia budynku na działce (...) poza strefą ochronną linii napowietrznej, tj. 3 m od skrajnych przewodów linii 15kV po obu stronach. Pas służebności przesyłu dla tychże linii, przebiegających przez działkę nr (...) wynosi 9,70 m (wg wyliczenia: $2 \times /1,85m + 3m/$).

Powierzchnia pasa służebności przesyłu wyznaczonej przebiegiem napowietrznej linii elektroenergetycznej (...) w zakresie, w jakim jest ona zlokalizowana na nieruchomości stanowiącej działkę o nr ew. (...), położonej w S. obejmuje pas gruntu oznaczony kolorem zielonym na szkicu służebności przesyłu sporządzonym przez geodetę W. C. (1) w dniu 9 listopada 2021 roku (k. 571), zaś przerywaną linią beżową na mapie do celów prawnych sporządzonej przez geodetę uprawnionego W. C. (1), przyjętej do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego Starosty (...) w dniu 31 lipca 2019 roku za numerem (...), obejmuje pas gruntu na działce (...) usytuowany wzdłuż granicy z działką (...) na długości 49,42 m, przy czym przy ul. (...) posiadający szerokość 12,45 m (14,41 m – 1,96 m), zaś w głębi działki, w odległości 49,42 m od (...), o szerokości 2,51 m oraz pasem gruntu biegnącym w poprzek opisanej powyżej nieruchomości, usytuowanym w linii zasiedzianej służebności dotyczącej linii S.-B., w odległości 47,21 m od ul. (...) pasem szerokości 12,58 m, zaś w granicy z działką (...) pasem o szerokości 13,49 m.

Powierzchnia pasa służebności przesyłu wyznaczonej przebiegiem napowietrznej linii elektroenergetycznej 15 kV „B. (...) w zakresie, w jakim jest ona zlokalizowana na nieruchomości stanowiącej działkę o nr ew. (...) obejmuje 812

m⁽²⁾(k. 180). Powierzchnia nakładających się na siebie powierzchni służebności przesyłu dla linii 15 kV „B. (...) i (...) wynosi 0,0229 ha.

Aktualna wartość służebności przesyłu w zakresie przebiegu linii napowietrznej 15 kV „B. (...) przebiegającej przez działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) wynosi 50 573 zł.

W korespondencji kierowanej do (...) S. A. z siedzibą w L. B. S. oraz jej poprzednik prawny - Z. S. domagali się uregulowania za odpowiednim wynagrodzeniem stanu prawnego w zakresie władania ich gruntem dla potrzeb eksploatacji istniejących urządzeń przesyłowych energii elektrycznej. Zakład energetyczny odmówił spełnienia zgłoszonych przez nich roszczeń.

Ustalenia faktyczne zostały poczynione na podstawie wyżej powołanych dokumentów, których prawdziwości ani autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron. W ocenie Sądu dowody te, w zakresie w jakim stanowiły podstawę poczynionych w niniejszej sprawie ustaleń faktycznych, tworzą spójny i niebudzący wątpliwości w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to zasługujący na wiarę materiał dowodowy. Stwierdzić należy, że żadna ze stron, co do zasady, nie poddawała w wątpliwość ich wiarygodności i mocy dowodowej, a również i Sąd Rejonowy nie dopatrył się w nich niczego, co uzasadniałoby powzięcie wątpliwości w tym zakresie z urzędu.

Sąd pierwszej instancji oparł swoje ustalenia na podstawie wniosków zawartych w opiniach biegłej z zakresu szacowania wartości nieruchomości R. G. (1) oraz opinii geodezyjnej biegłej M. S. (2) (k. 178-181), a także opinii w postaci map sporządzonych przez biegłego geodetę uprawnionego W. C. (2) (k. 571 i 310).

Opinie te zostały sporządzone przez biegłych o znacznym stopniu specjalizacji, z długoletnim doświadczeniem zawodowym, w tym także w sprawach z udziałem przedsiębiorców przesyłowych. Są one jasne, logiczne i w wyczerpujący sposób ujmują zagadnienia, które są dla niniejszej sprawy istotne. Sąd w całości podzielił wnioski w nich zawarte.

Sąd Rejonowy poczynił następujące rozważania.

Wniosek o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu, wyznaczonej przebiegiem napowietrznej linii elektroenergetycznej 15 kV „B. (...) w zakresie, w jakim jest ona zlokalizowana na nieruchomości stanowiącej działkę o nr ew. (...), położonej w S. podlegał uwzględnieniu.

Na samym wstępie rozważań Sąd pierwszej instancji wskazał, iż Sąd Okręgowy w Kielcach w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 listopada 2020 roku w sprawie o sygn. akt II Ca 1218/20 dokonał wszechstronnej i dogłębnej oceny zasadności podniesionego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności wyznaczonej przebiegiem napowietrznej linii elektroenergetycznej 15 kV „B. (...) w zakresie, w jakim jest ona zlokalizowana na nieruchomości stanowiącej działkę o nr ew. (...). Z rozważań przeprowadzonych przez Sąd Okręgowy wynika, że w niniejszej sprawie nie doszło do zasiedzenia przez uczestnika służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu w zakresie wyznaczonym (i pozostającym w granicach działki o nr ew. (...)) odcinkiem linii energetycznej 15 kV „B. (...).

Uczestnik nie legitymuje się zatem w stosunku do wnioskodawczyni tytułem do władania nieruchomością czy też jakąkolwiek umową, na podstawie której zostałaby ustanowiona dla uczestnika, czy też jego poprzednika, służebność przesyłu w zakresie wyznaczonym odcinkiem linii energetycznej 15 kV „B. (...) w obrębie działki o nr ew. (...).

Zgodnie z treścią przepisu art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Z przepisów art. 305² § 2 k.c. wynika, że jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Przepis art. 305² k.c. wyraźnie przesądza o tym, że za ustanowienie służebności przysługuje wynagrodzenie. Ustawodawca, posługując się bardzo ogólnym pojęciem „odpowiedniego wynagrodzenia”, pozostawił praktyce stosowania tego przepisu jego uszczegółowienie. W świetle braku normy prawnie obowiązującej co do ustalania wysokości wynagrodzenia pomocniczo stosuje się standardy zawodowe rzeczoznawców majątkowych.

Co do charakteru wynagrodzenia i jego wysokości dość obszernie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z 18 kwietnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt V CSK 190/11, gdzie zaznaczył, że chociaż „ustawa nie określa, czy wynagrodzenie ma mieć charakter jednorazowy czy okresowy, co oznacza uprawnienie sądu do wyboru ekwiwalentnego świadczenia na rzecz właściciela – to postuluje, aby odwoływać się do kryteriów dotąd stosowanych przy ustanawianiu innych służebności gruntowych, a nie stosunków obligacyjnych w postaci najmu lub dzierżawy i nie utożsamiać go ze szkodą, mimo powinności uwzględnienia ewentualnego zmniejszenia wartości nieruchomości i ewentualnych utraconych pożytków. Oznacza to, że wynagrodzenie powinno być ustalane każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności, w tym zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, wpływu na ograniczenie korzystania

z nieruchomości przez właściciela, zmniejszenia jej wartości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 05.12.2019 r. w sprawie III CZP 20/19). Przy wyborze charakteru wynagrodzenia trzeba mieć na względzie okoliczności sprawy i interes stron. Orzeczenie obowiązku świadczenia periodycznego przy niedopuszczalności zmiany wysokości może doprowadzić do deprecjacji jego wartości, stąd interesy właściciela lepiej mogą być zabezpieczone poprzez jednorazową zapłatę. Jeżeli ograniczenie korzystania z nieruchomości przez właściciela jest znaczące i przemawia za tym jej charakter, celowe będzie przyznanie wynagrodzenia okresowego. Każdorazowo jednak górną, nieprzekraczalną granicą powinna być wartość zajętej nieruchomości”.

Problematyka budowy i korzystania z linii energetycznej na cudzym gruncie i możliwości domagania się stosownego wynagrodzenia czy odszkodowania została obszernie przedstawiona również w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 80/05 OSNC 2006/9/146, gdzie w pierwszej kolejności przypomniano, że własność w znaczeniu prawnym wyraża się formą korzystania z rzeczy przez osobę, która legitymuje się tytułem właścicielskim i stosownie do art. 140 k.c. właścicielowi służy na zasadzie wyłączności prawo do posiadania, używania, pobierania pożytków i innych przychodów, przetwarzania, zużywania albo zmieniania rzeczy. Poza ograniczeniami płynącymi z woli właściciela, prawo własności może być poddane ograniczeniom z woli ustawodawcy lub ze względu na zasady współżycia społecznego, przy czym katalog ograniczeń ustawowych podyktowany jest ciężącymi na organach władzy obowiązkami w zakresie realizacji celów publicznych. Zainstalowane przewody i urządzenia na gruncie z natury są nieusuwalne i stanowią część infrastruktury technicznej przedsiębiorstwa przesyłowego. Nawet jeśli zainstalowanie tych urządzeń nie powoduje degradacji gruntu, albo nie niweczy dotychczasowego jego przeznaczenia, z reguły oznacza obniżenie walorów użytkowych gruntu, co dla właściciela jest równoznaczne

z uszczerbkiem majątkowym mogącym wystąpić w zróżnicowanej postaci. Powstałe w takich okolicznościach roszczenia w przypadku budowy obiektów budowlanych na gruncie, do którego inwestor nie ma tytułu prawnego, mogą być co do zasady dochodzone od inwestora. Skutki tego rodzaju obciążenia dotycząją właściciela, który legitymuje się tytułem własności.

Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie II CSK 623/17, artykuły 224 § 2 k.c. i 225 k.c. w związku z art. 352 § 2 k.c. oraz art. 230 k.c. znajdują odpowiednie zastosowanie do rozliczeń między właścicielem nieruchomości a posiadaczem służebności, w tym także służebności przesyłu (służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu), który nie legitymuje się tytułem prawnym do takiego korzystania z nieruchomości. Na podstawie art. 224 § 2 i 225 k.c. właścicielowi przysługują roszczenia: o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, o zwrot pożytków oraz o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty

rzeczy. Roszczenie o naprawienie szkody za pogorszenie rzeczy powstaje w sytuacji, gdy w wyniku działania lub zaniechania posiadacza doszło do obniżenia wartości użytkowej lub ekonomicznej rzeczy, które ma charakter trwały i nieodwracalny. Chodzi zatem o działania lub zaniechania, niestanowiące normalnego korzystania z rzeczy. Jest to odrębna, odszkodowawcza odpowiedzialność posiadacza, ukształtowana według reguł prawa rzeczowego. Nie zależy ona od winy posiadacza, który odpowiada za skutek swoich działań, a zatem także za przypadkowe uszkodzenie rzeczy. Jej górną granicę określa wartość rzeczy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1998 r., III CZP 62/97, OSNC 1998, Nr 6, poz. 91, z dnia 8 września 2011 r., III CZP 43/11, OSNC 2012, Nr 2, poz. 18, wyrok z dnia 11 grudnia 2009 r., V CSK 175/09, z dnia 24 marca 2010 r., V CSK317/09, niepublikowane). Z uwagi na niezupełność regulacji tej odpowiedzialności, znajdują do niej zastosowanie przepisy ogólne o zobowiązaniach w tym także art. 361 § 1 k.c. Nie stanowi pogorszenia rzeczy w rozumieniu tych przepisów zmniejszenie jej wartości wynikające z normalnego zużycia eksploatacyjnego, które podlega wyrównaniu

w ramach wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Zakresem odpowiedzialności posiadacza w złej wierze służebności przesyłu (służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu) jest naprawienie szkody polegającej na zmniejszeniu wartości rynkowej gruntu jako następstwa ułożenia w nim urządzeń przesyłowych, wykorzystywanych do prowadzenia działalności zgodnie z ich przeznaczeniem. Utrwalony został w orzecznictwie pogląd, że szkoda w postaci zmniejszenia wartości nieruchomości ma miejsce wówczas, gdy ma ona charakter trwały i nieodwracalny. Nie dochodzi do zaistnienia takiego stanu, gdy właściciel nieruchomości może skorzystać z roszczenia negatoryjnego, którego uwzględnienie doprowadzi do przywrócenia stanu zgodnego z prawem. Utrata tego roszczenia wiąże się z reguły z uzyskaniem przez przedsiębiorcę przesyłowego tytułu uprawniającego go do korzystania z nieruchomości właściciela, co związane jest z obowiązkiem zapłaty odpowiedniego wynagrodzenia (art. 305² k.c.), uwzględniającego także obniżenie wartości nieruchomości (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 września 1988 r., III CZP 76/88, OSNCP 1989, Nr 11, poz. 182, z dnia 8 września 2011 r., III CZP 43/11, postanowienie z dnia 2 czerwca 2000 r., II CKN 1060/98, z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12 i z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12, niepublikowane).

Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy w Gliwicach w postanowieniu z 17 września 2013 r., „ustalenie wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu nie jest wynikiem prostego przeliczenia określonych wskaźników, lecz wypadkową wielu czynników wpływających w konkretnym przypadku na zakres władztwa właściciela nieruchomości, ich sytuację faktyczną, materialną i prawną oraz wartość nieruchomości obciążonej i wartość przedsiębiorstwa posiadacza służebności, a jego wysokość powinna być każdorazowo wstępnie ustalana przez biegłego sądowego”.

Ustalenie aktualnej wartości służebności przesyłu w zakresie przebiegu linii napowietrznej 15 kV „B. (...)” przebiegającej przez działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) wymagało zasięgnięcia wiadomości specjalnych, a zatem – zgodnie z art. 278 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. – dopuszczenia dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości. Sąd nie znalazł podstaw by ją podważać. Biegła ustosunkowała się do zastrzeżeń uczestnika do opinii zawartych w piśmie z dnia 14 marca 2022 roku (k. 600-601v.) w piśmie z dnia 8 kwietnia 2022 roku (k. 612) oraz składając opinię ustną na rozprawie w dniu 21 kwietnia 2022 roku (k. 618-618v.).

Na podstawie dokonanych ustaleń biegła R. G. (1), w oparciu o opinię biegłej geodety M. S. (2) (k. 178-181) oraz opinię w formie szkicu sporządzonego przez biegłego geodetę W. C. (1) (k. 570-571), wyliczyła należne wnioskodawczyni wynagrodzenie za ustanowienie ww. służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawczyni na kwotę 50 573 zł. Powyższa kwota obejmuje wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości w pasie służebności w wysokości 16 084 zł oraz obniżenie wartości nieruchomości w pasie służebności przesyłu w wysokości 34 489 zł. Wbrew twierdzeniom uczestnika (k. 60-601v.) wynagrodzenie za ustanowienie ww. służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawczyni nie mogło zostać obniżone o kwotę 34 489 zł z tytułu obniżenia wartości nieruchomości w pasie służebności przesyłu. Jak wynika z cytowanego wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia

24 października 2018 r. w sprawie II CSK 623/17, uzyskanie przez przedsiębiorcę przesyłowego tytułu uprawniającego go do korzystania z nieruchomości właściciela, związane jest z obowiązkiem zapłaty odpowiedniego wynagrodzenia (art. 305² k.c.), uwzględniającego także obniżenie wartości nieruchomości (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 września 1988 r., III CZP 76/88, OSNCP 1989, Nr 11, poz. 182, z dnia 8 września 2011 r., III CZP 43/11, postanowienie

z dnia 2 czerwca 2000 r., II CKN 1060/98, z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12 i z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12, niepublikowane). Dodatkowo wskazać należy, że biegła w sporządzonej przez siebie opinii przyjęła współczynnik współkorzystania z nieruchomości „k” na poziomie 0,5, który mieści się w granicach przyjętych przez (...) S.A. z siedzibą w L. w jego własnych „Wytycznych określania powierzchni służebności przesyłu niezbędnej do właściwego korzystania z urządzeń”. Ponadto należy zaznaczyć, iż wbrew twierdzeniom uczestnika, biegła w sporządzonej opinii uwzględniła tereny przesyłu wspólne pod liniami (P2=229 m², k. 590 i 571). Biegła na rozprawie w dniu 21 kwietnia 2022 roku wyjaśniła jednocześnie, iż rzeczoznawcy majątkowi powinni wyliczać obniżenie wartości nieruchomości z tytułu posadowienia urządzeń przesyłowych. Pokreśliła, iż w niniejszej sprawie grunt jest ograniczony jeśli chodzi o działkę budowlaną. Na działce znajdują się dwa słupy „rozkraczne” i między nimi nie można w żaden sposób wykorzystać gruntu.

Mając na uwadze względy powyżej opisane, Sąd Rejonowy ustanowił na rzecz (...) S.A. z siedzibą w L. służebność przesyłu na nieruchomości składającej się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), położonej w S. przy ulicy (...), dla której w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Skarżysku- Kamiennej jest prowadzona księga wieczysta numer (...), w zakresie pasa gruntu znajdującego się na wyżej opisanej nieruchomości, oznaczonego kolorem zielonym na szkicu geodety W. C. (1) sporządzonym w dniu 9 listopada 2021 roku (omyłkowo wskazano 2019 roku) oraz (w zakresie wskazanym na w.w. szkicu kolorem zielonym) linią bezową, na mapie sporządzonej przez geodetę uprawnionego W. C. (1), przyjętej do Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego Starosty (...) w dniu 31 lipca 2019 roku za numerem (...), obejmującym pas gruntu na działce (...) usytuowany wzdłuż granicy z działką (...) na długości 49,42 m, przy czym przy ul. (...) posiadający szerokość 12,45 m, zaś w głębi działki, w odległości 49,42 m od (...), o szerokości 2,51 m oraz pasem gruntu biegnącym w poprzek opisanej powyżej nieruchomości, usytuowanym w linii zasiedzianej służebności dotyczącej linii S.-B., w odległości 47,21 m od ul. (...) pasem szerokości 12,58 m, zaś w granicy z działką (...) pasem o szerokości 13,40 m, polegającą na:

- znoszeniu przez każdorazowych właścicieli działki nr (...), opisanej powyżej, istnienia na powierzchni tej nieruchomości oraz w przestrzeni nad i pod jej powierzchnią urządzeń przesyłowych oraz ich instalacji w postaci linii energetycznej 15kV B. (...) oraz słupów je podtrzymujących,
- prawie wstępu osób i wjazdu odpowiednim sprzętem lub transportem w celu wykonywania czynności eksploatacyjnych, remontowych lub modernizacyjnych tych urządzeń przesyłowych oraz ich instalacji z zachowaniem należytej ostrożności i obowiązkiem naprawienia wszelkich szkód powstałych w wyniku wykonywania tych czynności,
- obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowych właścicieli nieruchomości od dokonywania na opisanym wyżej pasie gruntu zabudowy, nasadzeń wysokopiennych drzew i krzewów, korzystania z urządzeń mechanicznych w odległości mniejszej niż 5 metrów od każdego ze skrajnych przewodów opisanej wyżej linii energetycznej za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 50 573 zł płatnym przez (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w L., na rzecz I. S. (1) i M. S. (1) solidarnie w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się postanowienia kończącego postępowanie w sprawie niniejszej wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w stosunku rocznym na wypadek uchybienia temu terminowi płatności (pkt 1 postanowienia).

W punkcie 2 postanowienia Sąd oddalił wniosek w pozostałej części.

Artykuł 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 roku, Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) stanowi, że kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

W niniejszej sprawie Skarb Państwa tymczasowo wyłożył na koszty opinii biegłych kwoty:

1 580,83 zł (k. 182), 1 801,42 zł (k. 311 i 339), 116,31 zł (k. 409 i 333), 1 235,03 zł (k. 534), 1 223,08 zł (k. 572) oraz 615,41 zł (k. 594).

i stanowi ona równowartość nieuiszczonych kosztów sądowych w przedmiotowej sprawie.

W punkcie 3 postanowienia Sąd nakazał zatem pobrać od uczestnika (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego

w S.) kwotę 5 337,05 zł tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na zasadzie art. 520 § 1 k.p.c.

Postanowienie w całości zaskarżył uczestnik (...) S.A. z siedzibą w L.. W wywiedzionej apelacji zarzucił:

1/ naruszenie przepisu postępowania, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, tj. art. 321 § 1 k.p.c. ponad żądanie w orzeczeniu kończącym, w zakresie wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu uwzględniającego elementy, o które nie wnosił wnioskodawca tj. uwzględnienie elementu odszkodowawczego, który w toku postępowania przed Sądem I instancji nigdy nie został zgłoszony przez wnioskodawcę;

2/ naruszenie przepisu postępowania, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny materiału dowodowego, poprzez uwzględnienie przy zasądzeniu wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności elementu odszkodowawczego za utratę wartości nieruchomości w wyniku posadowienia urządzeń elektroenergetycznych w sytuacji, gdy uczestnicy nabyli nieruchomość z już istniejącą na jej powierzchni infrastrukturą elektroenergetyczną, a tym samym nie ponieśli szkody;

3/ naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 305² § 2 k.c. poprzez ustanowienie służebności przesyłu w zakresie niezajdującym uzasadnienia w zakresie tej normy, tj. w zakresie niezbędnych potrzeb przedsiębiorstwa energetycznego do właściwego korzystania z urządzeń. Z niewiadomych uczestnikowi względów Sąd odstąpił od orzeczenia o zakresie zgodnie ze wskazaniem zakładu energetycznego (profesjonalisty w swojej branży), czy nawet biegłego elektroenergetyka, a postanowił orzec o zakresie ograniczonego prawa rzeczowego na podstawie nieuzasadnionego żądania wnioskodawcy w zakresie chociażby wręcz kuriozalnych zakazów poruszania się pojazdami mechanicznymi pod liniami i w odległości mniejszej niż 5 metrów od każdego ze skrajnych przewodów linii (!);

4/ naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 305² § 2 k.c. poprzez jego nieprawidłową wykładnię i ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem, które nie jest odpowiednie, z uwagi na doliczenie elementu odszkodowawczego za zmniejszenie wartości nieruchomości w sytuacji, gdy takie doliczenie może nastąpić wyłącznie na żądanie strony, oraz powinno być poparte stosowną inicjatywą w tym zakresie. W niniejszej sprawie żadna ze stron nie żądała wyliczenia wysokości elementu odszkodowawczego, jak również teza dowodowa wniosku o dopuszczenie o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości nie obejmowała ustalania ewentualnego odszkodowania, a wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu. Wnioskodawca w toku postępowania nie rozszerzał ani samego wniosku, ani nie zgłaszał nowych twierdzeń czy wniosków dowodowych, celem wykazania doznanego uszczerbku w wartości nieruchomości;

5/ naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie polegające na zasądzeniu wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu zawierającego rekompensatę z tytułu utraty wartości nieruchomości w związku z posadowieniem urządzeń przesyłowych w sytuacji, gdy uczestnicy nabyli przedmiotową nieruchomość z już istniejącą infrastrukturą elektroenergetyczną, co stoi w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego;

6/ naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 305² § 2 k.c. poprzez jego nieprawidłową wykładnię i ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem, które nie jest odpowiednie, bowiem powierzchnia służebności obejmuje obszar znacząco przekraczający potrzeby uczestnika w zakresie eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych oraz

powoduje nadmierne ograniczenie właściciela w korzystaniu z nieruchomości, co z kolei bezpośrednio wpływa na zawyżenie wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności. Sąd przyjął w pełni ustalenia opinii biegłych geodety i elektroenergetyka, które w sposób nieprawidłowy określiły szerokości pasów służebności przesyłu. Biegły rzeczoznawca majątkowy sporządził opinię w oparciu o w/w opinie, które były kwestionowane przez (...) S.A. w toku postępowania. Zgodnie z konsekwentnym stanowiskiem uczestnika, zawartym w uwagach do opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki, szerokość pasa służebności powinna wynosić 7,6 m (po 3,8 m od osi linii), co odzwierciedla rzeczywiste potrzeby przedsiębiorstwa w zakresie eksploatacji urządzeń. Powyższe również dotyczy się oderwanej od realnych potrzeb przedsiębiorstwa kwestii obowiązku powstrzymywania się właścicieli od dokonywania nasadzeń wysokopiennych, zakazu korzystania z urządzeń mechanicznych w odległości mniejszej niż 5 metrów od każdego ze skrajnych przewodów linii;

7/ naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez jego zastosowanie, w sytuacji gdy nie istniały podstawy do obciążenia uczestnika kosztami sądowymi w całości.

Wobec powyższego skarżący uczestnik wniósł o:

1/ zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt. 1 poprzez ustanowienie służebności przesyłu na rzecz (...) S.A., obciążającej nieruchomość położoną w S. przy ul. (...), składającą się z działki o numerze ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), w zakresie przestrzennym jak w uzupełniającej opinii biegłego geodety, sporządzonej w wariantcie II mapy z zakreśleniem zakresu służebności według

szerokości pasów po 3,8 m od osi linii (szerokość łączna 7,6 m), która to służebność polega na, obowiązku znoszenia przez każdorazowych właścicieli działki (...) istnienia na powierzchni tej nieruchomości oraz w przestrzeni nad i pod jej powierzchnią urządzeń przesyłowych oraz ich instalacji w postaci linii energetycznej 15 Kv B.(...) oraz słupów je podtrzymujących, prawie wstępu osób i wjazdu z odpowiednim sprzętem lub transportem w celu wykonywania czynności konserwacyjnych, eksploatacyjnych, remontowych lub modernizacyjnych urządzeń przesyłowych za wynagrodzeniem określonym w opinii biegłej rzeczoznawcy w nowym wariantcie, sporządzonej w oparciu o opinię biegłego geodety w nowym wariantcie mapy, oraz zmianę orzeczenia w pkt. 3 poprzez nakazanie pobrania solidarnie od uczestników I. i M. S. (3) oraz wnioskodawcy B. S. na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Skarżysku-Kamiennej) kwoty 5 337,05 zł tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa;

ewentualnie w przypadku nieuwzględnienia powyższego

2/ zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt. 1 poprzez ustanowienie służebności przesyłu na rzecz (...) S.A., obciążającej nieruchomość położoną w S. przy ul. (...), składającą się z działki o numerze ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), o zakresie przestrzennym jak w uzupełniającej opinii biegłego geodety, sporządzonej w wariantcie II mapy z zakreśleniem zakresu służebności przesyłu wg szerokości pasów po 3,8 m od osi linii (szerokość łączna 7,6 m), która to służebność polega na obowiązku znoszenia przez każdorazowych właścicieli działki (...) istnienia na powierzchni tej nieruchomości oraz w przestrzeni nad i pod jej powierzchnią urządzeń przesyłowych oraz ich instalacji w postaci linii energetycznej 15Kv B.(...) oraz słupów je podtrzymujących, prawie wstępu osób i wjazdu z odpowiednim sprzętem lub transportem w celu wykonywania czynności konserwacyjnych, eksploatacyjnych, remontowych lub modernizacyjnych urządzeń przesyłowych za wynagrodzeniem wynikającym z opinii uzupełniającej biegłej rzeczoznawcy z lutego 2022 roku bez uwzględnienia elementu odszkodowawczego, tj. 16 084,00 zł, oraz zmianę orzeczenia w pkt. 3 poprzez nakazanie pobrania solidarnie od uczestników I. i M. S. (1) oraz wnioskodawcy B. S. na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Skarżysku-Kamiennej) kwoty 5 337,05 zł tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa;

3/ zasądzenie solidarnie od uczestników I. i M. S. (1) oraz wnioskodawczynie B. S. na rzecz uczestnika (...) S.A. zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym również kosztów zastępstwa procesowego w wysokości ustalonej wg norm przepisanych;

4/ przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej;

5/ w trybie art. 380 k.p.c. - rozpoznanie w toku postępowaniu odwoławczym wniosku dowodowego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego geodety jak w pkt. 4 pisma uczestnika (...) S.A. z dnia 27 września 2021 roku. Sąd na rozprawie 21 kwietnia 2022 roku oddalił powyższy YTUosek, do czego złożono zastrzeżenie do protokołu trybie art. 162 k.p.c.;

6/ dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłej rzeczoznawcy w nowym wariantcie, sporządzonej w oparciu o opinię biegłego geodety w nowym wariantcie mapy zgodnie z wnioskiem jak wyżej, bez uwzględniania elementu odszkodowawczego. Potrzeba powołania tego dowodu pojawi się w momencie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego geodety, a zatem z uwagi na oddalenie wniosku przez Sąd I instancji i złożenie zastrzeżenia do protokołu, wnioski ten stał się możliwy do rozpoznania przez Sąd odwoławczy. Po przeprowadzeniu tego dowodu, zaktualizuje się konieczność sporządzenia opinii rzeczoznawcy w nowym wariantcie, adekwatnie do wniosków opinii biegłego geodety.

Uczestnicy M. S. (1) i I. S. (1) zaskarżyli zawarte postanowienia Sądu Rejonowego rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. W wywiedzionym zażaleniu zarzucili naruszenie:

1/ art. 520 §1 i 2 k.p.c. i § 5 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z § 15 pkt 3 w/w rozporządzenia poprzez przyjęcie, iż interesy stron nie są sporne i w konsekwencji nieobciążenie uczestnika (...) S. A. z/s w L. kosztami wyłożonymi przez w toku postępowania 1 Ns 91/17 oraz kosztami zastępstwa adwokackiego w tym postępowaniu w wysokości trzykrotności stawki minimalnej;

2/ art. 520 § 1 i 2 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie poprzez przyjęcie, iż interesy stron nie są sporne i w konsekwencji nieobciążenie uczestnika (...) S.A. z/s w L. procesu wywołanymi postępowaniem apelacyjnym;

3/ art. 520 §1 i 2 k.p.c. i § 5 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw, z §15 pkt 3 w/w rozporządzenia poprzez przyjęcie, iż interesy stron nie są sporne i w konsekwencji nieobciążenie uczestnika (...) S. A. z/s w L. kosztami wyłożonymi przez w toku postępowania I Ns 567/20 oraz kosztami zastępstwa adwokackiego w tym postępowaniu w wysokości trzykrotności stawki minimalnej;

4/ art. 327¹ §1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w zakresie orzeczenia o pozostałych kosztach procesu, tj. poza kosztami sądowymi skutkujące nie możliwością przeprowadzenia kontroli instancyjnej toku rozumiana sądu I instancji w zakresie tego rozstrzygnięcia.

Wobec powyższego skarżący uczestnicy wniesli o:

1/ zmianę zaskarżonego rozstrzygnięcia poprzez:

a/ zasądzenie od (...) S. A. w L. solidarnie na rzecz uczestników ad 2 i 3 kwoty 5131 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania prowadzonego pod sygn. akt I Ns 91/17 w tym kwoty 1440,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego (tj. trzykrotności stawki minimalnej).

b/ zasądzenie od (...) S. A. w L. solidarnie na rzecz uczestników ad 2 i 3 kwoty 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,

c/ zasądzenie od (...) S. A. w L. solidarnie na rzecz uczestników ad 2 i 3 kwoty 2 540 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w tym kwoty 1 440,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego (tj. trzykrotności stawki minimalnej)

ewentualnie

d/ uchylenie zaskarżonego postanowienia w zakresie kosztów postępowania;

2/ zasądzenie od (...) S.A. z/s w L. kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

Wnioskodawczyni B. S. oraz uczestnicy I. S. (1) i M. S. (1), w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie oraz zasądzenie od uczestnika (...) S.A. z siedzibą w L. na rzecz wnioskodawczyni oraz uczestników I. S. (1) i M. S. (1) kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(...) S.A. z siedzibą w L. w odpowiedzi na zażalenie wniósł o jej go oddalenie oraz zasądzenie od uczestników ad. 2 i 3 na rzecz uczestnika ad. 1 kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała częściowo zasadna.

Zażalenie było niezasadne.

W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że przedmiotem rozpoznania sprawy w niniejszym postępowaniu apelacyjnym pozostawało żądanie ustanowienia służebności przesyłu już tylko w zakresie linii elektroenergetycznej 15 kv (...) na odcinku w granicach nieruchomości położonej w S., stanowiącej zabudowaną działkę o nr ew. (...), stanowiącą obecnie własność M. i I. małżonków S. (na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej), mającą urządzoną księgę wieczystą (...). Jest to efekt poprzedniego postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach w sprawie o sygn. akt II Ca 1218/20 (k.458). W związku z tym pełną aktualność zachowały także ustalenia tego Sądu oraz ich prawnomaterialna ocena – prowadzące do konkluzji o niezasadności zgłoszonego przez uczestnika (...) S.A. z siedzibą w L. zarzutu zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu w części wyznaczonej przebiegiem linii elektroenergetycznej 5 KV (...) na odcinku w granicach nieruchomości położonej w S., stanowiącej zabudowaną działkę o nr ew. (...).

Aktualnie uczestnik (...) S.A. z siedzibą w L. nie kwestionował już wniosku o ustanowienie służebności przesyłu wyznaczonej przebiegiem linii elektroenergetycznej 15 kv (...) – w granicach działki o nr ew. (...) – już co do samej zasady. Natomiast w apelacji zgłosił zarzuty kwestionujące, po pierwsze prawidłowość ustalenia przez Sąd pierwszej instancji i przyjęcia za właściwy dla ustanowienia służebności przesyłu – przestrzenny zakres pasa tej służebności, skoro zdaniem skarżącego należało wziąć pod uwagę tylko strefę eksploatacyjną, a nie ochronną, po drugie – pozostający powiązany z tym – zidentyfikowany, zbyt szeroki zakres ograniczeń właściciela nieruchomości we władaniu nią – z uwagi na prawidłowo wyznaczony zakres przestrzenny służebności przesyłu, który powinien obejmować tylko strefę eksploatacyjną (w więc już nie ochronną), po trzecie - prawidłowość ustalenia i przyjęcia za odpowiednie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, o ile to obejmuje także element odszkodowania za utratę wartości nieruchomości z uwagi na posadowienie na niej urządzeń przesyłowych, czego zdaniem skarżącego uwzględniać nie należało, skoro nieruchomość została nabyta przez obecnych jej właścicieli już z tak posadowionymi urządzeniami.

W związku z tym, że wszystkie wyżej nakreślone zagadnienia prawnomaterialne – miały fundamentalne znaczenie z punktu widzenia prawidłowej wykładni i stosowania art. 305² § 1 k.c., a także identyfikacji faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, to należało je wyjaśnić, także w kontekście zgłoszonych w apelacji zarzutów.

Odwołując się do utrwalonej linii orzecznictwa, czego wyrazem jest uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4.09.2020r., III CSK 752/18 oraz przywołane w nim orzecznictwo Sąd Okręgowy wyjaśnia, że dla właściwego ustalenia przestrzennego zakresu ustanawianej służebności przesyłu w rozważanym stanie faktycznym fundamentalne znaczenie ma uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, zgodnie z którą obszar strefy kontrolowanej określonej w § 10 w związku z § 110 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 r. poz. 640) oraz w załączniku nr 2 do tego rozporządzenia, nie pokrywa się z zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu (art. 305⁽¹⁾ k.c.), ustanowioną dla gazociągu wybudowanego przed dniem 12 grudnia 2001 r. Uchwała ta wprawdzie wprost odnosi się do gazociągu, którego dotyczą specyficzne regulacje prawne (również gazociągu dotyczą m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., II CSK 69/13, OSNC 2014, Nr 9, poz. 91 i z dnia 7 lipca 2017 r., V CSK 636/16, OSNC 2018, Nr 4, poz. 42 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15, niepubl., z dnia 12 października 2017 r., IV CSK 724/16, niepubl. i z dnia 6 kwietnia 2018 r., IV CSK 540/17, niepubl.), jednakże ma też na tyle uniwersalne znaczenie, że może być stosowana również do linii elektroenergetycznych. Świadczy o tym okoliczność, że w całym późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieją odwołania do tej uchwały. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 maja 2018 r., IV CSK 604/17 (niepubl.) wyjaśnił, że zgodnie z uchwałą z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, z istoty służebności przesyłu nie wynikają innego rodzaju ograniczenia właściciela nieruchomości obciążonej w jego uprawnieniach związanych ze sposobem wykonywania władztwa nad nią, a w szczególności takie, które odpowiadają przewidzianemu w art. 285 § 1 k.c. pozbawieniu możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań. Uprawnienia przedsiębiorcy w odniesieniu do obszaru objętego zasięgiem strefy kontrolowanej będące konsekwencją ustanowienia służebności przesyłu wykraczają zatem poza zakres uprawnień, dający się wyprowadzić z art. 305⁽¹⁾ k.c. To samo dotyczy ograniczeń właściciela nieruchomości w sposobie korzystania z niej. Powierzchnia nieruchomości zajęta pod służebność powinna odpowiadać warunkom eksploatacji sieci przyjętym w przedsiębiorstwie będącym właścicielem urządzeń przesyłowych. Wyznaczona strefa ma zabezpieczać potrzeby eksploataowania urządzeń, zapewniając przedsiębiorcy możliwość prawidłowego korzystania z nich, ale także ich konserwacji, naprawy, modernizacji, usuwania awarii oraz wymiany elementów (art. 305⁽¹⁾ i 305⁽²⁾ k.c.). Sąd ustanawiając służebność przesyłu bierze zatem pod uwagę te okoliczności, chociaż nie są one tożsame z przesłankami decydującymi o wyznaczeniu strefy, w obrębie której trzeba liczyć się z istnieniem urządzenia w celu zapewnienia bezpiecznych warunków jego eksploataowania i funkcjonowania. Stosownie do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2019 r., II CSK 614/18 (niepubl.), obszar strefy technologicznej nie musi pokrywać się z zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu. Rozmiar pasa strefy technologicznej zależy od treści służebności. Wyznaczona strefa powinna zabezpieczać potrzeby eksploataowania urządzeń, zapewniając przedsiębiorcy możliwość prawidłowego korzystania z nich, a także ich konserwacji, naprawy, modernizacji, usuwania awarii oraz wymiany elementów. Ustanawiając obszar strefy technologicznej sąd bierze pod uwagę okoliczności konkretnego przypadku (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2015 r., V CSK 468/14, i 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17). W orzecznictwie zwraca się uwagę na konieczność precyzyjnego określenia pasa gruntu służącego do korzystania z urządzenia przesyłowego. Według postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2016 r., II CSK 330/15 (niepubl.), służebność powinna w możliwie najmniejszym stopniu stanowić uciążliwość dla nieruchomości obciążonej. Przestrzeń koniecznej nieruchomości musi być oznaczona, ponieważ w jej obrębie właściciel nie może podejmować działań, które utrudniłyby lub uniemożliwiłyby przedsiębiorstwu wykonywanie służebności. Wskazane jest zatem jednoznaczne oznaczenie usytuowania służebności, która jako ograniczone prawo rzeczowe podlega wpisowi do księgi wieczystej. Precyzyjne określenie służebności pozwoli na identyfikację, czy rozbudowa sieci przesyłowej doprowadziła do rozszerzenia zakresu korzystania z nieruchomości, czy też podejmowane były jedynie działania w obrębie dotychczasowego zakresu jej obciążenia. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 344/16 (niepubl.), zasiedzenie zarówno służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, jak i służebności przesyłu nie dotyczy całej nieruchomości właściciela, ale jej części zajętej przez wybudowane urządzenia oraz niezbędnej do ich eksploataowania. Ustanowienie służebności przesyłu wymaga określenia terytorialnego zakresu tego prawa przez oznaczenie pasa gruntu umożliwiającego właściwe korzystanie z urządzeń będących własnością przedsiębiorstwa przesyłowego.

Chodzi o uprawnienie polegające na określonym prawie wstępu, używania i korzystania li tylko z tego pasa gruntu. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17 (niepubl.), które ma szczególne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy - podobnie jak wcześniej w uchwale z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15 - przyjął, że służebność pełniąca rolę służebności przesyłu, podobnie jak służebność przesyłu unormowana w art. 305⁽¹⁾ i następnym k.c., ma charakter czynny. Obejmuje ona uprawnienie do określonych działań dotyczących nieruchomości obciążonej, w szczególności do utrzymywania posadowionych na nieruchomości urządzeń i korzystania z nich zgodnie z ich przeznaczeniem. Nie obejmuje natomiast innych ograniczeń własności związanych z oddziaływaniem linii elektroenergetycznej, polegających m.in. na ograniczeniu właściciela - w strefie ochronnej - w możliwości dokonywania w stosunku do nieruchomości określonych działań, w tym powstrzymywania się od zabudowy. Ograniczenia te są niezależne od tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości, na której są umiejscowione urządzenia przesyłowe, i nie są objęte treścią ewentualnej służebności obciążającej tę nieruchomość. Stwierdzenie zasiedzenia służebności w tym zakresie byłoby zatem wadliwe, podobnie jak ustanowienie w tym zakresie za wynagrodzeniem służebności przesyłu.

W konkluzji Sąd Najwyższy podkreślił, że stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu nie obejmuje terenu znajdującego się w strefie ochronnej, związanej z oddziaływaniem linii elektroenergetycznej. Jest rzeczą oczywistą, pogląd ten zachowuje pełną aktualność także w sprawach u ustanowienie służebności przesyłu.

To, że obszar strefy kontrolowanej (ochronnej) nie pokrywa się z zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu (art. 305¹ k.c.) znajduje potwierdzenie także innych orzeczeniach Sądu Najwyższego, wpisujących się w utrwaloną i w dalszym ciągu aktualną linię orzecznictwa, w której każdorazowo bardzo mocno podkreśla się istotę zagadnienia. Chodzi o to, że służebność przesyłu, jest służebnością czynną. Jej ustanowienie upoważnia przedsiębiorcę do określonych działań na nieruchomości obciążonej, a ich cel ma być podporządkowany utrzymaniu we właściwym stanie technicznym urządzeń niezbędnych do wykonywania działalności gospodarczej polegającej na dostarczaniu odbiorcom energii, płynów lub świadczeniu usług polegających na odbiorze ścieków i zapewnieniu łączności. W praktyce oznacza to upoważnienie do wejścia przez przedsiębiorcę przesyłowego obciążony grunt, zajęcia go na czas budowy urządzeń, ich trwałego osadzenia na nim, a następnie upoważnienia do wchodzenia na grunt w celu podejmowania czynności niezbędnych do utrzymania, modernizacji, dozoru oraz usunięcia awarii. Takim uprawnieniom przedsiębiorcy odpowiada obowiązek właściciela obciążonej nieruchomości – ich znoszenia (p. także postanowienie SN z dnia 5.12.2019 r., III CZP 20/19).

Jeśli idzie o zagadnienie uwzględnienia bądź nieuwzględnienia elementu odszkodowania za utratę wartości nieruchomości z uwagi na posadowienie na niej urządzeń przesyłowych – w kontekście prawidłowego ustalenia odpowiedniego w rozumieniu art. 305² § 1 k.c. wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, to warto odwołać się także ugruntowanej linii i orzecznictwa, czego wyrazem jest chociażby uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6.09.2018r., V CSK 437/17. Na podstawie art. 305² § 1 i 2 k.c. za ustanowienie służebności przesyłu należy się właścicielowi nieruchomości obciążonej jednorazowe wynagrodzenie, odpowiadające wartości wszelkich szkód i niedogodności poniesionych przez właściciela tej nieruchomości ze względu na postawienie przez przedsiębiorstwo przesyłowe i eksploatację urządzeń, o których mowa w art. 49 k.c. W art. 305² k.c. jest mowa o odpowiednim wynagrodzeniu, należnym właścicielowi nieruchomości obciążonej od przedsiębiorcy na rzecz którego jest ustanawiana służebność przesyłu. W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa i doktryny, wynagrodzenie nie jest tożsame z odszkodowaniem i należy się za samo ustanowienie służebności, ale jednak ma stanowić pewien ekwiwalent za ograniczenie uprawnień wynikających z prawa własności, w granicach tego ograniczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2014 r., II CSK 573/13, OSNC 2015, nr 7 - 8, poz. 90; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 505/17, nie publ.). Wynagrodzenie jest z założenia nawet wyższe od odszkodowania, gdyż obejmuje także szkodę niemajątkową w postaci znoszenia niedogodności wynikających z ustanowionej służebności oraz szkodę majątkową, jeśli powstała, co z reguły ma miejsce (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 43/00, OSNC 2000, Nr 11,

poz. 206). Nie jest wadą art. 305² k.c., że przepis ten nie zawiera szczegółowych kryteriów określenia rozmiaru wynagrodzenia, przeciwnie, jest to walor tego przepisu, dający sądowi swobodę, polegającą na indywidualizacji ocen w tym zakresie, sformułowanych na podstawie określonego stanu faktycznego, które mogą także wynikać z ogólnych reguł porządku prawnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12; z dnia 12 października 2017 r., IV CSK 724/16; z dnia 6 kwietnia 2018 r., IV CSK 540/17; z dnia 8 maja 2018 r., V CSK 614/17 oraz z dnia 9 maja 2018 r., V CSK 631/17, nie publ.). Trafnie w doktrynie i orzecznictwie wskazuje się na inne sytuacje, w których podobnie należne wynagrodzenie również nie ma podanych szczegółowych kryteriów. Przydatne jest skorzystanie z doświadczeń przyznawania wynagrodzenia za ustanowienie służebności drogi koniecznej (art. 145 k.c.) oraz służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, co do której zastosowanie ma analogia do art. 145 k.c. Przyznawane wynagrodzenie powinno być jednorazowe, choć w orzecznictwie występuje także pogląd o możliwości zasądzenia świadczenia płatnego okresowo (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12, nie publ. i powołane w nim wcześniejsze postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1969 r., III CRN 379/68, OSNCP 1969, Nr 12, poz. 223; z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 401/11; z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11; z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 56/12 i z dnia 8 lutego 2014 r., IV CSK 317/12, wszystkie nie publ.). Użycie w art. 305² k.c. terminu "odpowiednie wynagrodzenie", którego to słowa "odpowiednie" nie ma w art. 145 k.c. każe bardzo indywidualnie rozpatrywać każdy przypadek zasądzenia wynagrodzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2013 r., V CSK 491/12, nie publ.). Ustalając wynagrodzenie powinno się wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności danej sprawy, a więc interes właściciela nieruchomości obciążonej służebnością, społeczno-gospodarczy charakter służebności, przeznaczenie nieruchomości, jej położenie, rozmiary, kształt, przeznaczenie określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a ich braku właściwości terenu i sposób korzystania z nieruchomości sąsiednich, utratę pożytków, zakres ograniczenia prawa rozporządzania nieruchomością i swobodnego decydowania o jej przeznaczeniu, zagospodarowaniu jej, zakres i sposób ingerencji przedsiębiorcy oraz pozbawienia władztwa nad nią, sposób przebiegu urządzeń, trwałość i nieodwracalność obciążenia służebnością w dłuższej perspektywie oraz uciążliwość ustanowionego prawa. Po stronie przedsiębiorcy przesyłowego ocenie podlega to, czy i w jaki sposób realizuje on cele związane z dostarczaniem określonego medium (energii elektrycznej, gazu, ciepła, paliw) na dużych przestrzeniach, w tym właścicielowi nieruchomości obciążonej, a więc musi mieć służącą temu infrastrukturę techniczną, w postaci urządzeń przesyłowych, co wpływa również na rozwój społeczno-gospodarczy i lepsze wykorzystanie tej nieruchomości. Wszystkie te czynniki są miarodajną podstawą do określenia ekwiwalentu za obniżenie jej użyteczności oraz wartości, przy czym nie może wynagrodzenie za ustanowienie służebności przewyższać wartości nieruchomości obciążonej (por. uzasadnienie wspomnianego postanowienia Sądu Najwyższego o sygn. IV CSK 440/12 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 64 i postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 444/09 oraz z dnia 15 września 2016 r., I CSK 568/15, nie publ.). Określając wynagrodzenie powinno się również uwzględnić możliwość i sposób wykorzystania pozostałej części nieruchomości obciążonej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2018 r., IV CSK 540/17, nie publ.). Tym samym z bogatego i ustabilizowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż jest ono ustalane w związku z ustanowieniem na podstawie postanowienia sądu służebności przesyłu jako tytułu prawnego do korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z cudzej nieruchomości, w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń i wykonywania innych czynności. W kwestii, czy wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu może obejmować także uciążliwości związane z oddziaływaniem linii przesyłowej poza pasem eksploatacyjnym tej służebności, w tym w zakresie strefy kontrolowanej, zdaniem Sądu Najwyższego nie jest to wykluczone, o ile zachodzi w tym względzie związek z obciążeniem nieruchomości służebnością przesyłu (p. także uchwała SN z dnia 11.12.2015r., III CZP 88/15).

Już z dotychczas przytoczonych za Sądem Najwyższym kryteriów szacowania odpowiedniego – w rozumieniu art. 305¹ k.c. – wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, wynika, że winno ono być ustalane każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności, w tym zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, wpływu na ograniczenie korzystania z nieruchomości przez właściciela, a także zmniejszenia jej wartości. Zatem to zmniejszenie wartości nieruchomości stanowiąc element składowy wynagrodzenia za ustanowienie służebności, każdorazowo stanowi pochodną ustanowienia służebności przesyłu. Innymi słowy tylko takie ograniczenie prawa

własności nieruchomości w postaci ustanowienia służebności przesyłu nabiera zasadniczego znaczenia z punktu widzenia odpowiedzi na pytanie o utratę – z tej przyczyny – wartości nieruchomości. Jak podkreśla Sąd Najwyższy (p. także uchwała SN z dnia 8.09.2011 r., III CZP 43/11), takie zmniejszenie wartości nieruchomości występuje tylko wtedy, gdy tego rodzaju „obniżka” ma charakter trwały i nieodwracalny, wyjaśniając jednocześnie, że brak jest cechy trwałości wówczas, gdy właścicielowi przysługuje roszczenie negatoryjne i może on doprowadzić do przywrócenia stanu zgodnego z prawem. Z tego względu, dopóki przysługuje mu to roszczenie, dopóty nie może żądać pieniężnego naprawienia szkody w postaci obniżenia wartości nieruchomości na skutek posadowienia i eksploatacji na nieruchomości urządzeń elektroenergetycznych. Jego utrata wiąże się z reguły z uzyskaniem przez przedsiębiorstwo energetyczne tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości (umownego, administracyjnego, sądowego), a to jest z kolei związane z obowiązkiem zapłaty właścicielowi odpowiedniego ekwiwalentu, co także wyklucza odszkodowanie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 września 1988 r., III CZP 76/88, OSNCP 1989, nr 11, poz. 182). Reasumując, w sytuacji w której urządzenia przesyłowe są jedynie faktycznie na nieruchomości posadowione i w związku z tym przedsiębiorca przesyłowy jedynie faktycznie korzysta z tej nieruchomości, to tego rodzaju „zmiana” na nieruchomości nie ma jeszcze charakteru trwałego i nieodwracalnego, gdyż właścicielowi nieruchomości przysługuje – względem przedsiębiorcy przesyłowego – roszczenie negatoryjne, tj. o usunięcie tych urządzeń. Zatem brak cechy trwałości i nieodwracalności owej, jedynie faktycznej, zmiany nieruchomości wyklucza obniżenie jej wartości. Ta sytuacja zmienia się dopiero z chwilą ustanowienia służebności przesyłu, bo w ten sposób przedsiębiorca przesyłowy nabywa uprawnienie do władania nieruchomością w sposób polegający na eksploatacji i utrzymaniu posadowionych na niej urządzeń przesyłowych, a właściciel traci roszczenie negatoryjne, tj. nie dysponuje już instrumentem ochrony prawnej służącym do usunięcia urządzeń przesyłowych. Zatem ta zmiana na nieruchomości polegająca na istnieniu na niej urządzeń przesyłowych, z których przedsiębiorca przesyłowy korzysta i utrzymuje je, po ustanowieniu służebności przesyłu ma już charakter trwały i od tego momentu można mówić o stanie obniżenia wartości nieruchomości, co należy uwzględnić przy ustalaniu należnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Wobec tego samo faktyczne posadowienie urządzeń przesyłowych na nieruchomości, czyli stan istniejący jeszcze przed ustanowieniem służebności przesyłu, nie może świadczyć jeszcze o obniżeniu wartości nieruchomości, bo zmiana ta nie posiada cechy trwałości, tym samym jest odwracalna, z uwagi na przysługujące jeszcze właścicielowi nieruchomości roszczenie negatoryjne. W konsekwencji tego wszystkiego, skoro to mające jedynie wymiar faktyczny, a nie osadzone jeszcze w ustanowionej służebności przesyłu „obciążenie” nieruchomości – zabudową urządzeniami przesyłowymi – nie powoduje obniżenia wartości nieruchomości, to fakt nabycia prawa własności takiej nieruchomości z taką jej zabudową (urządzeniami przesyłowymi), przez obecnego jej właściciela bądź jego poprzednika prawnego, nie ma żadnego znaczenia dla udzielenia odpowiedzi na pytanie o zmniejszenie wartości nieruchomości – na potrzeby ustalenia odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Innymi słowy taki fakt jest prawnie obojętny dla prawidłowego ustalenia takiego wynagrodzenia, bo istotności nabiera tylko obniżenie wartości nieruchomości, którego miarą pozostaje dopiero ustanowienie służebności przesyłu. Dopiero taka zmiana nieruchomości może powodować obniżenie jej wartości, a nie jedynie istniejąca wcześniej jej faktyczna zabudowa urządzeniami przesyłowymi.

Z tej perspektywy, Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska uczestnika (...) S.A. (wyrażonego m.in. w piśmie z dnia 14.03.2023 r. – k. 731-732), co do tego, że dla ustalenia wartości wynagrodzenia za ustanowioną służebność nie powinno uwzględniać się utraty wartości nieruchomości z uwagi na posadowione na tej nieruchomości urządzenia przesyłowe już dacie, w której obecny właściciel lub jego poprzednik prawny nabywali prawo własności tej nieruchomości. Nie sposób zaakceptować takiego rozumowania, skoro jest ono oparte na wadliwym jurydycznie założeniu, jakoby już tylko samo faktyczne „obciążenie” nieruchomości posadowieniem na niej urządzeń przesyłowych miało obniżać jej wartość. To, że tak nie jest z uwagi przede wszystkim na brak trwałości i nieodwracalności takiego „obciążenia”, i łączącą się z tym możliwość skorzystania przez właściciela z powództwa negatoryjnego – aż do swego rodzaju „stabilizacji” – swego rodzaju usankcjonowania stanu faktycznego – z chwilą ustanowienia służebności przesyłu – zostało już w sposób wyczerpujący przez Sąd Okręgowy wyjaśnione. Z resztą na taki kierunek rozumowania Sąd Okręgowy wskazywał także na rozprawie apelacyjnej w dniu 13.12.2022 r. - w obecności m.in. pełnomocnika (...) S.A., wyjaśniając kierunek i motywy dalszego rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym, a to w kontekście

postanowienia o dopuszczeniu dowodów z opinii biegłych i warunków, jakie biegli powinni uwzględnić. Wówczas pełnomocnik (...) S.A. nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń, do tego postanowienia, w tym i tych w trybie art. 162 § 1 k.p.c.

Odnosząc tak wyjaśnioną wykładnię przepisu art. 305¹ k.c. do realiów niniejszej sprawy, stwierdzić należało, że trafny okazał się ten kierunek apelacji, który zasadał się na zakwestionowaniu prawidłowości ustalenia przez Sąd Rejonowy zakresu przestrzennego ustanowionej służebności przesyłu, jako pochodnej pasa „ochronnego”, a nie pasa „eksploatacyjnego”.

Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd Rejonowy przyjął, iż

przestrzenny pas ustanowionej służebności przesyłu co do zasady wyczerpuje się w tzw. pasie „ochronnym”, a nie pasie technologicznym (eksploatacyjnym), co potwierdza także opis pasa służebności w zaskarżonym postanowieniu oraz odwołanie się w jego uzasadnieniu pisemnym (k.632) do opinii biegłego A. P. (1) (k.229-233; 275-276). Z tej opinii – wynika, że po pierwsze biegły ten wskazuje co do zasady na pas „ochronny”, a więc szerszy niż pas eksploatacyjny (pierwsza opinii pisemna), a po drugie, określa ostatecznie jego szerokość na łącznie 9,70 m, tj. 4,85 od osi (czyli $2 \times (1,85 + 3 \text{ m})$) - k.275-276, co oznacza - jak trafnie zauważa to także uczestnika (...) S.A., w piśmie procesowym z dnia 23.08.2018r. (k.283-284), że biegły ostatecznie ograniczył strefę ochronną z 5 do 3 m (w pierwszej opinii wskazał bowiem na 5 m). Natomiast zauważyć należy, iż w obu wersjach opinii biegły przyjął, że obszar między skrajnymi przewodami linii napowietrznej 15 KV wynosi $2 \times 1,85 \text{ m}$ (1,85 m to odległość od osi do skrajnego przewodu linii, co pokazuje załącznik graficzny (...) do opinii – k.233), do tego dodał, że pas technologiczny dla sieci elektroenergetycznej 15 KV wynosi od 0,16 do 1,16 m po obu stronach linii, licząc od skrajnych przewodów, czyli maksymalnie 1,16 m od skrajnego przewodu w obie strony czyli $2 \times 1,16 \text{ m}$ (k. 231). Stąd tylko na podstawie opinii A. P. należałoby wnioskować, że cały pas technologiczny (eksploatacyjny) w przypadku sieci elektroenergetycznej 15 KV w tej sprawie wynosi $(2 \times 1,85 \text{ m} + 2 \times 1,16 \text{ m}) = 6,02 \text{ m}$. Skarżący twierdzi, że powinien wynosić 7,6 m. W związku z tym pojawia się pytanie – na jakiej podstawie formułuje taką tezę, skoro z opinii biegłego wynika, że ta szerokość pasa technologicznego (eksploatacyjnego) wynosi 6,02 m. Wydaje się, że odpowiedź tkwi w analizie stanowiska (...) S.A. wyrażanego w toku postępowania przed Sądem Rejonowym, które sprowadza się do tezy, że to przedsiębiorca przesyłowy wie najlepiej jaki pas technologiczny jest mu potrzebny do prawidłowej eksploatacji i utrzymania urządzeń przesyłowych), czyli po 3,8 od osi linii elektroenergetycznej. Zatem racjonalnie rzecz pojmując, ostatecznie podzielić należało stanowisko (...) S.A. i w konsekwencji stwierdzić, że prawidłowo zidentyfikowany pas służebności – jako pochodna pasa technologicznego, czyli tego służącego do eksploatacji i utrzymania urządzeń przesyłowych – wynosi 7,60 m, czyli po 3,8 m od osi linii. To oznacza większą szerokość niż ta wynikająca z opinii biegłego A. P. (6,02 m łącznie), ale raz jeszcze podkreślić należy to, że uwzględnia ona obiektywne potrzeby przedsiębiorcy przesyłowego mierzone specyfiką eksploatacji i utrzymania tych konkretnych urządzeń przesyłowych i jest akceptowana zarówno przez samego przedsiębiorcę przesyłowego, jak i przez właścicieli nieruchomości. Dlatego dla rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym należało ostatecznie przyjąć szerokość pasa służebności przesyłu – 7,60 m – jako pasa technologicznego (eksploatacyjnego).

To założenie trzeba było przyjąć nie tylko do tej służebności przesyłu, której ustanowienie w dalszym ciągu było przedmiotem niniejszego postępowania (linia 15 kV B. – (...)), ale także i do tej służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, co do której – przesłankowo (na potrzeby rozpoznania wniosku o ustanowienie służebności przesyłu w tej części) został już uwzględniony przez Sąd zarzut zasiedzenia – linia 15 kV (...). Chodzi o to, że jak trafnie co do zasady zauważył uczestnik (...) S.A., jeszcze na etapie postępowania przed Sądem Rejonowym (pismo z dnia 27.09.2021r. – k.556-557) te zakresy przestrzenne tych dwóch służebności w pewnych częściach się pokrywają (z uwagi na równoległy – na pewnym odcinku - na kierunku południe – północ, ich przebieg i odległość między nimi), co nie mogło pozostawać bez znaczenia, dla prawidłowego ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności, o czym szerzej w dalszej części uzasadnienia. Ten kierunek rozumowania co do zasady został podjęty przez Sąd Rejonowy, czego wyrazem było pozyskanie „szkicu” biegłego geodety, który to dokument miał przedstawić graficznie zakres przestrzenny służebności do ustanowienia, z uwzględnieniem tego obszaru, który „zawierał się” już w pasie służebności zasiedzanej. Chodzi o szkic – k.571. Ten dokument z kilku przyczyn nie mógł być podstawą

orzekania. Po pierwsze, nie spełniał kryterium mapy dla celów prawnych (tj. dla celów wieczystoksięgowych, bo nie był zaewidencjonowany). Po drugie, wykreślenie w nim granic pasa służebności przez biegłego geodetę opierało się na założeniu nieprawidłowej szerokości pasa służebności, tj. 9,75 m – 12,45 m, czyli tej zakładającej, że trzeba brać pod uwagę także pas ochronny, co z przyczyn już wyjaśnionych było rozumowaniem błędnym. Po trzecie, opis na tym szkicu nie był czytelny, by móc odtworzyć zakres przestrzenny służebności – już co do samej zasady, chodzi o brak opisu na mapie (legandy). Po czwarte, opis pasa służebności zawarty w zaskarżonym postanowieniu był niedostateczny (oprócz tego, że wynika z niego, iż ma mieć różne szerokości, to trudno zidentyfikować jego położenie, tym bardziej, że posługuje się tą pierwszą wersją mapy biegłego, kiedy nie było jeszcze mowy o częściach wspólnych – służebności już zasiedzanej oraz służebności do ustanowienia (k.181).

Jest rzeczą oczywistą, że dla prawidłowego wykreślenia pasa służebności przesyłu, która jest jeszcze przedmiotem żądania w niniejszym postępowaniu, czyli co do linii 15 kV B. – (...), czyli pasa o szerokości 7,60 m (tj. po 3,80 m od osi tej linii po obu stronach), w pierwszej kolejności należało wykreślić pas służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu dla linii - 15 kV (...) (czyli tej zlokalizowanej po prawej stronie względem linii 15 kV B. – Ponurego), następnie należało wykreślić pas służebności przesyłu o szerokości 7,60 m (tj. po 3,80 m od osi tej linii po obu stronach) – dla linii 15 KV 15 kV B. – (...), oznaczyć w sposób przewidziany dla wykonywania tego rodzaju prac geodezyjnych punkty oznaczające granice przestrzenne obu tak ujętych pasów służebności (w szczególności literami, cyframi, liczbami), tak by oba pasy były na mapie (spełniającej kryteria dla celów wieczystoksięgowych) identyfikowalne, ponadto by wyraźnie zaznaczona (przestrzennie identyfikowalna) była część „wspólna” obu pasów służebności, tj. tej co do której zarzut zasiedzenia został już uwzględniony oraz tej, która jest jeszcze objęta żądaniem ustanowienia w niniejszym postępowaniu.

Uwzględniając tak nakreślone kryteria, Sąd Okręgowy uwzględnił zgłoszony w postępowaniu apelacyjnym wniosek i dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu geodezji W. C. (1) na okoliczność sporządzenia spełniającej kryteria dla celów wieczystoksięgowych mapy, zawierającej w swej treści:

- wykreślenie pasa służebności przesyłu, będącej przedmiotem żądania w niniejszym postępowaniu (przez nieruchomości stanowiącą działkę o nr ew. (...)), czyli co do linii 15 kV (...) (...), tj. pasa gruntu o szerokości 7,60 m (tj. po 3,80 m od osi tej linii elektroenergetycznej - po obu jej stronach);

- zaznaczenie przebiegu pasa służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu dla linii - 15 kV (...) (czyli tej zlokalizowanej po prawej stronie względem linii 15 kV (...) (...)), przy założeniu, że ma on także szerokość 7,60 m (tj. po 3,80 m od osi tej linii elektroenergetycznej - po obu jej stronach), oczywiście w takim zakresie, w jakim będzie to niezbędne do wykazania, w jakich częściach tak ujęte wykreślone zakresy przestrzenne obu w/w pasów służebności pokrywają się ze sobą;

- czytelne wykreślenie przebiegu pasa służebności przesyłu dla linii elektroenergetycznej 15 kV (...) (...), z zaznaczeniem jej części „wspólnej” z przebiegiem pasa służebności dla linii 15 kV (...), tj. oznaczenie w sposób przewidziany dla wykonywania tego rodzaju prac geodezyjnych punktów wyznaczających granice przestrzenne tak ujętego pasa służebności dla linii 15 kV (...) – (...)” oraz „części wspólnej” (w szczególności literami, cyframi, liczbami, nadto kolorami), tak by pas tej służebności był na mapie (spełniającej kryteria dla celów wieczystoksięgowych) identyfikowalny, ponadto by wyraźnie była zaznaczona (przestrzennie identyfikowalna) część „wspólna” obu pasów służebności, tj. tej co do której zarzut zasiedzenia został już uwzględniony oraz tej, która jest jeszcze objęta żądaniem ustanowienia w niniejszym postępowaniu, nadto by mapa zawierała także opis (legendę);

- powierzchnię pasa służebności przesyłu linii elektroenergetycznej 15 kV (...) – (...)” w metrach kwadratowych, w tym powierzchnię w/w „części wspólnej” zakresów przestrzennych obu służebności.

Złożona przez biegłego sądowego z zakresu geodezji mapa, również w postaci zaewidencjonowanej (k.691; 741), spełnia wszystkie wyżej opisane warunki i kryteria, tak co do treści, jak i formy. Wobec tego, pas służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej działkę o nr ew. (...), dla linii 15 KV B. (...), stanowi obszar oznaczony na w/w mapie

(k.741) kolorem zielonym, punktami(...))i ma powierzchnię 626 m⁽²⁾. Z kolei wykreślony na tej mapie pas służebności przesyłu dla linii 15 KV (...) (czyli tej, co do której zarzut został uwzględniony zarzut zasiedzenia), stanowi obszar oznaczony kolorem brązowym, punktami (...) i ma powierzchnię 1174 m⁽²⁾. Część wspólna obu „pasów” służebności jest oznaczona dodatkowo kolorem niebieskim, punktami (...)i ma powierzchnię 100 m⁽²⁾. Tak sporządzonej opinii – obejmującej w/w mapę, Sąd Okręgowy w całości dał wiarę. Nie było ku temu jakichkolwiek przeszkód, w szczególności wnioskodawczyni oraz uczestnicy postępowania nie mieli do tego dokumentu jakichkolwiek uwag ani zastrzeżeń.

W następnej kolejności, właściwe ustalenie zakresu przestrzennego służebności przesyłu dla linii (...) – w sposób wyżej opisany, umożliwiło dopiero prawidłowe ustalenie odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie tej służebności. W tym celu Sąd Okręgowy, uwzględniając trafne co do zasady zarzuty, jak i wnioski dowodowe – zawarte w apelacji, dopuścił i przeprowadził w postępowaniu apelacyjnym dowód z opinii biegłej sądowej R. G. (1) na okoliczność oszacowania wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu – w zakresie linii elektroenergetycznej 15 kV (...) (...), przy założeniu, że:

- przestrzenny zakres tej służebności stanowi pas o szerokości 7,60 zł, tj. po 3,80 m od osi linii elektroenergetycznej,
- uwzględniona dla oszacowana powierzchnia służebności nie obejmuje tej jej części, która stanowi „część wspólną” z zakresem przestrzennym służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu – dla linii 15 kV (...) (czyli tej, co do której zarzut zasiedzenia został już uwzględniony), a zatem wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu w zakresie linii elektroenergetycznej 15 kV (...) – (...)” – w tej „pokrywającej się” części nie będzie należne;
- należy zastosować te same kryteria szacowania jak na potrzeby opinii już złożonej w postępowaniu przed Sądem Rejonowym, w szczególności opinii uzupełniającej z dnia 14.02.2022r. (k.580-593), a zatem łącznie z utratą wartości nieruchomości (stanowiącej działkę o nr ew. (...)), ale nie z tytułu samego faktycznego posadowienia urządzeń przesyłowych na tej nieruchomości, ale z tytułu zakresu, charakteru, trwałości obciążenia prawa własności ograniczonym prawem rzeczowym w postaci służebności przesyłu, gdzie samo wcześniejsze posadowienie i aktualne istnienie urządzeń przesyłowych mogło być dopiero przesłanką ustanowienia takiej służebności i dopiero takie obciążenie prawa własności nabiera istotnego znaczenia dla odpowiedzi na pytanie o obniżenie wartości nieruchomości, stanowiąc m.in. in. kryterium oszacowania wartości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

Biegła R. G. (1) złożyła opinię pisemną (k. 711-722). Analiza jej treści wskazuje, że uwzględnia ona wszystkie wyżej wyjaśnione przez Sąd Okręgowy kryteria szacowania nieruchomości, jak i warunki wskazane z zleceniu, które biegła winna była uwzględnić. Wnioskodawczyni i uczestnicy M. i I. małżonkowie S. nie zgłosili żadnych zastrzeżeń co do tej opinii. Z kolei uczestnik (...) S.A. stanowisko co do opinii zgłosił w piśmie procesowym z dnia 14.03.2023 r.(k.731-732). Zasadnicza jego część, stanowiła swego rodzaju „sprzeciw” wobec uwzględnienia przez biegłą utraty wartości nieruchomości na skutek ustanowienia służebności przesyłu, wskazując na potrzebę wyjaśnienia przez biegłą czy wytyczne obowiązujące rzeczoznawców majątkowych nakazują traktować żądanie tzw. „nowonabywcy” jako niezasadne i jednocześnie zalecać aby rzeczoznawca opiniujący jako biegły zwracał na ten fakt sądowi orzekającemu w sprawie. Takie ujęcie tego zagadnienia przez pełnomocnika skarżącego świadczy o niedostatecznym rozumieniu roli biegłego w postępowaniu sądowym, a przede wszystkim i tego, co należy do wyłącznej sfery orzeczniczej niezależnego sądu. Innymi słowy koncepcja zaprezentowana przez pełnomocnika skarżącego oznaczałaby dopuszczalność wkraczania biegłego w sferę orzeczniczą sądu, co z przyczyn oczywistych pozostaje wykluczone. Zatem dla prawidłowego oszacowania odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w tym konkretnym przypadku, nie miał żadnego znaczenia fakt, nabycia przez poprzedników prawnych obecnych właścicieli nieruchomości (w roku 1984) wraz z posadowionymi na niej urządzeniami infrastruktury przesyłowej, do czego odwoływał się skarżący. Drugie zagadnienie, na które wskazał pełnomocnik skarżącego – w ramach uwag do opinii biegłej R. G., sprowadzało się do tezy, że „dwie działki na jedenaści użytych do porównania znajdują się na terenie S.. Pozostałe nieruchomości znajdują się na terenie innych gmin i nie spełniają warunków porównywalności.” Biegła w piśmie złożonym w dniu 12.04.2023 r. wyjaśniła w sposób wyczerpujący, zakres transakcji, które brała pod uwagę

oraz przyczyny takiego stanu rzeczy. Pełnomocnik skarżącego, któremu doręczono odpis tego pisma, zobowiązując do zajęcia stanowiska – w terminie 7 dni pod rygorem pominięcia ewentualnych uwag, zarzutów oraz pytań do biegłej, takowych już nie zgłosił. W takim stanie rzeczy Sąd Okręgowy dał wiarę opinii biegłej R. G. (1). Dowód ten zasłużył na taką ocenę z punktu widzenia wszystkich kryteriów weryfikacji opinii w postępowaniu sądowym, tj. zupełności (opinia odpowiadała na wszystkie postawione w sprawie, istotne zagadnienia), rzetelności (opinia uwzględniała właściwy materiał procesowy, wiedzę i doświadczenie zawodowe biegłej, a przede wszystkim standardy opiniowania w tego rodzaju sprawach), logiczności (wyprowadzone przez biegłą wnioski nie budziły żadnych wątpliwości z punktu widzenia zasad poprawnego rozumowania), przejrzystości (opinia jest w pełni zrozumiała i nie nasuwa żadnych wątpliwości interpretacyjnych). Z tak ocenionej opinii wynika, że wartość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dla linii (...) o powierzchni zajętego w tym celu pasa gruntu o powierzchni 626 m⁽²⁾ wynosi 53 979 zł. Kwota ta obejmuje także składnik w postaci obniżenia wartości nieruchomości na skutek ustanowienia służebności przesyłu i jest to kwota 34 993 zł. Pamiętając o tym, o czym była już wyżej mowa, że zakresy przestrzenne obu służebności częściowo pokrywają się, a ostatecznie zidentyfikowana „część wspólna” stanowi powierzchnię 100 m⁽²⁾, to zasadnym było uwzględnianie jej jako podstawy dla ustalenia należnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dla linii 15 KV „Bór-P. 1”, jedynie w 50 %, skoro i tak (...) S.A. jako przedsiębiorca przesyłowy w tak ujętym zakresie przestrzennym (obszar oznaczony na mapie biegłego W. C. – k. 741 - punktami (...) będzie korzystał z nieruchomości zakresie wyczerpującym służebność przesyłu, z racji służebności przesyłu dla linii 15 KV (...) nabytej przez zasiedzenie. Przy czym, to korzystanie z nieruchomości w tym zakresie przestrzennym, obejmującym tak zidentyfikowaną „część wspólną” będzie miało zintensyfikowany charakter, tak w zakresie eksploatacji, jak i utrzymania urządzeń przesyłowych, innymi słowy – podwójny wymiar, będący pochodną dwóch służebności – jednej nabytej przez zasiedzenie, a drugiej – ustanowionej przez Sąd. Tym samym wszelkie ograniczenia, w wykonywaniu prawa własności, których doznaje właściciel z racji ustanowienia służebności przesyłu i które mogłyby mieć znaczenie z punktu widzenia kryteriów szacowania wartości nieruchomości, łącznie z utratą wartości nieruchomości wprawdzie i tak już istnieją z racji istnienia w tej samej przestrzeni innej służebności – nabytej przez zasiedzenie, ale dodatkowo nabierają „podwójnego” wymiaru z racji ustanowienia tej drugiej służebności – w tej samej (częściowo „wspólnej”) przestrzeni pasa technologicznego (eksploatacyjnego). Dlatego, w tej części, w jakiej obie służebności mają część wspólną wprawdzie podstawy dla wynagrodzenia za ustanowienie służebności – w tym zakresie co do linii 15 KV (...), ale tylko w 50%, przyjmując oczywiście, obie służebności z uwagi na ich charakter i treść w jednakowym stopniu (wymiarze) ograniczają prawo własności – w płaszczyźnie należnego właścicielom wynagrodzenia. Zatem przy uwzględnieniu tej w/w „części wspólnej” pasa przestrzennego obu służebności i rozdziału skutków ograniczenia prawa własności przez obie „nakładające” się w tej części nieruchomości służebności, zasadnym było uwzględnienie wynagrodzenia za ustanowienie służebności na tym obszarze 100 m⁽²⁾ w wysokości 50 % tego, co wynikało z opinii biegłej R. G.. Skoro zatem wartość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dla powierzchni 626 m⁽²⁾ (bez uwzględnienia tego współczynnika 50 %) wynosi 53 979 zł, to przy uwzględnieniu tego współczynnika 50 %) stanowi kwotę 49 667,57 zł. Jest to rozstrzygnięcie sprawiedliwe, bo gdyby dla obu linii Sąd ustanawiał służebność przesyłu, to z uwagi na to częściowe „pokrywanie” się przestrzeni tych służebności i z związany z tym rozkład obciążenia prawa własności obiema tak ustanowionymi służebnościami, także zasadnym byłoby zredukowanie wynagrodzenia za ustanowienie każdej z nich do połowy, skoro obie „przestrzenie” mieściłyby się w tych samych „granicach”.

Zatem zmiana ustaleń – w postępowaniu apelacyjnym, także co do wartości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu oznacza, że trafne co do zasady okazały się zarzuty apelacji nakierowane na zawalenie prawidłowości tego co ustalił Sąd Rejonowy w tym zakresie. Przy czym nie można tracić z pola widzenia tego, że wobec takich, a nie innych efektów postępowania apelacyjnego, tak w zakresie zmiany ustaleń co do zakresu przestrzennego pasa służebności, jak i wysokości należnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności, w efekcie to ostatnie – w kwocie 49 667,57 zł. jedynie minimalnie różniło się od tego wynikającego z zaskarżonego postanowienia (50 573 zł)

W pozostałej, tj. niezmienionej przez Sąd Okręgowy części - ustalenia Sądu pierwszej instancji co do faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy zachowały aktualność także w postępowaniu apelacyjnym. Nie były kwestionowane przez skarżącego.

Biorąc pod uwagę całość tak zmodyfikowanej w postępowaniu apelacyjnym podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, zmianie musiała ulec także jej prawnomaterialna ocena. Ta ostateczna była także efektem tego, co już w sposób wyczerpujący zostało wyjaśnione przez Sąd Okręgowy w zakresie wykładni art. 305¹ k.c. W konsekwencji tego, oprócz zakresu przestrzennego ustanowionej służebności, wynagrodzenia za ustanowienie tej służebności, zmianie – w stosunku do treści zaskarżonego postanowienia podlegał także opis treści służebności przesyłu, tak by spełniał on już wyjaśnione wyżej kryteria i treść służebności czynnej – w postaci służebności przesyłu, która sprowadza się do uprawnień przedsiębiorcy przesyłowego w zakresie utrzymywania i eksploatacji urządzeń przesyłowych w stanie i w sposób zgodny z ich przeznaczeniem, z czym łączy się jedynie znoszenie tego przez właściciela nieruchomości.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy orzekł: na podstawie art. 350 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - jak w pkt. 1 sentencji (prostując oczywistą omyłkę pisarską w zakresie oznaczenia pkt IV zaskarżonego postanowienia); na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. 2.a - jak w pkt 2 sentencji postanowienia.

Podstawę rozstrzygnięcia jak pkt. pkt. 2.b sentencji stanowi art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 4 u.k.s.c. Nie było bowiem podstaw faktycznych i prawnych do obciążenia kosztami sądowymi nie tylko (...) S.A. z siedzibą w L. (jak uczynił to Sąd Rejonowy w pkt 3 zaskarżonego postanowienia), ale także i wnioskodawczyni oraz pozostałych uczestników postępowania. Istota zagadnienia sprowadza się do tego, że były to wydatki na pokrycie kosztów opinii biegłych, które to dowody – jak okazało się w wyniku (dwukrotnego) rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym okazały się w istotnym zakresie nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, a to z uwagi na kolejność kierowanych przez Sąd Rejonowy do biegłych zleceń, jak i założenia wskazane przez Sąd Rejonowy – jako podstawy opiniowania. Innymi słowy ani wnioskodawca, ani żaden z uczestników postępowania nie powinni ponosić finansowych konsekwencji tak pojmowanej niecelowości podejmowanych przez Sąd Rejonowy czynności. Ta sytuacja obowiązywała do przyjęcia szczególnie uzasadnionego przypadku – w rozumieniu art. 113 ust. 4 u.k.s.c. Ubocznie tylko zauważyć należy, że część kosztów opinii biegłych w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji i tak została pokryta z zaliczek wpłaconych przez wnioskodawczynię B. S. (łącznie 3500 zł) oraz uczestnika (...) S.A. z siedzibą w L. (łącznie 3800 zł).

Orzeczenie jak w pkt. 3 sentencji znajduje uzasadnienie w art. 385 k.p.c.

Odnosząc się do zażalenia uczestników M. S. (1) i I. S. (1) na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji (pkt. IV zaskarżonego postanowienia), Sąd Okręgowy wyjaśnia, że nie było ono zasadne. Sąd Rejonowy prawidłowo orzekł o nich na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. biorąc pod uwagę ostateczny wynik tego postępowania, skoro wniosek o ustanowienie służebności okazał się jedynie częściowo zasadny (wobec uprzedniego prawomocnego jego oddalenia co do jednej z dwóch przedmiotowych służebności). Nie było zatem podstaw do odstępstwa od zasady wynikającej z art. 520 § 1 k.p.c. na rzecz rozwiązania przyjętego w art. 520 § 2 k.p.c., czy art. 520 § 3 k.p.c. Wniosków tych nie zmienia i to, że oprócz kosztów zastępstwa procesowego wnioskodawczyni i uczestnicy ponieśli także inne koszty postępowania, tj. wydatki na opinie biegłych. Problem polega na tym, że jak zostało już wyżej wskazane koszty w tej części poniosła wnioskodawczyni B. S., a nie uczestnicy M. S. (1) i I. S. (1). Natomiast w zaskarżonym zażaleniu pkt IV postanowienia Sąd Rejonowy orzekł jedynie o kosztach postępowania pomiędzy jego uczestnikami, a więc nie orzekł o kosztach tego postępowania pomiędzy uczestnikami i wnioskodawczynią. Nie było też wniosku o uzupełnienie tego postanowienia Sądu Rejonowego o rozstrzygnięcie także o kosztach postępowania poniesionych przez wnioskodawczynię. Stąd zawarta w uzasadnieniu zażalenia – z odzwierciedleniem także w jego wnioskach – argumentacja oparta na kosztach, które de facto zostały poniesione przez wnioskodawczynię, a nie przez uczestników (w tej części obejmującej wydatki) nie mogła przynieść oczekiwanego przez skarżących uczestników efektu. Nie było także podstaw do podwyższenia kosztów zastępstwa procesowego na rzecz uczestników M. S. (1) i I. S. (1) – do ich trzykrotności, jak eksponowało to zażalenie.

O kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 5 sentencji) Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. Biorąc pod uwagę ostateczny jego wynik, gdzie „racje” wnioskodawczyni oraz uczestników M. i I. S. – z jednej strony oraz (...) S.A. z siedzibą w L. – z drugiej strony, rozłożyły się w takich „porównywalnych” proporcjach, które eliminowały

podstawy odstąpienia od zasady rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego na rzecz jednego z wyjątków – przewidzianych w art. 520 § 2 i 3 k.p.c.

Przeprowadzone w postępowaniu apelacyjnym dowody z opinii biegłych wygenerowały koszty sądowe w łącznej kwocie 3242,24 zł (2043,82 zł – koszt opinii W. C. – k. 683; 1198,42 zł – koszt opinii R. G. – k. 723). Biorąc pod uwagę sprzeczność interesów (w postępowaniu apelacyjnym) M. S. (1) i I. S. (1) – z jednej strony oraz (...) S.A. – z drugiej strony – w rozumieniu art. 520 § 2 k.p.c., przepis ten należało odpowiednio uwzględnić jako podstawę proporcjonalnego rozdzielenia obowiązku zwrotu tych kosztów przez w/w uczestników na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach – stosownie do art. 113 ust. 1 u.k.s.c.. W związku z tym Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt 7 a,b,c sentencji.

(...)

(...)

(...)